

*Mirjana Pavlečić, predsjednica
Katedre Čakavskog sabora Roč*

ČAKAVSKI SABOR: FENOMEN I POKRETAČ KULTURNIH SREDIŠTA

Uvodno slovo

Do KAJ I ČA SUSRETA predstavnika dvaju sabora: *Kajkavskog spravišča* – društva za širenje i unapređivanje znanosti i umjetnosti iz Zagreba i Čakavskog sabora – Katedre ČS Roč, u povodu 40 godina suradnje, ujedno i 40. godišnjice djelovanja Katedre Roč, došlo je na inicijativu naših prijatelja i kolega iz Zagreba - dr. sc. Božić Pažur, Marije Roščić Paro, prof. i akademskog slikara grafičara mr. sc. Frane Para, koje ročki toplo pozdravljamo. Pozdravljamo i domaće goste i sudionike u programu: književnika, prijatelja Roča Miroslava Sinčića te donedavnog predsjednika ročke Katedre književnika Vladimira Pernića.

Inicijativu o susretanju u povodu visoke obljetnice međusobne suradnje naša je Katedra zdušno prihvatila. S velikim zadovoljstvom prisjetit ćemo se pojedinih sadržaja, programa i projekata koji su realizirani zahvaljujući toj suradnji, a dio našega druženja posvetit ćemo poeziji, onoj kajkavskoj i čakavskoj.

“Čakavski je sabor u kulturnu politiku integrirao klasičnu kulturu sa svim njenim značajkama, ali je ujedno kulturnu baštinu učinio prezentnom, živom, dostupnom, i to svima – i mladima i odraslima. U akciji je povezoao umjetnike i znanstvenike, kulturne djelatnike, političare, radnike ... i obične žitelje iz većih i manjih istarskih naselja. Čakavski sabor je omogućio da se i u manjim mjestima, u sredinama koje su u stanovitom smislu zatvorene, pokrenu kulturne akcije. (...) Čakavski sabor je interesantan fenomen kakav nije nigdje drugdje ostvaren. On bi morao dobiti šansu da kao forma uđe u kulturnu politiku Hrvatske. Upravo on ostvaruje onaj stvaralački princip globalne politike da kultura treba biti faktor transformacije u određenoj sredini.” * Tako je 1971. govorio Veselko Velčić, jedan od predsjednika Čakavskog sabora. No, složiti ćete se da su njegove riječi još uvijek aktualne.

Da je Čakavski sabor po svom organizacijskom obliku i nastojanjima duboko povezan sa sredinama u kojima se pojedini programi realiziraju te da naši gradici moraju postati mala, ali prepoznatljiva kulturna središta koja mogu imati veliko značenje za revitalizaciju pojedinih sredina i Istre kao cjeline, još je 1972. godine apostrofirala Ema Derossi Bjelajac, tadašnja predsjednica Čakavskog sabora.

* *Srce Zagorja u srcu Istre* – časopis Kaj, VI, br. 6 (1973.)

A književnik Zvane Črnja, inicijator, idejni začetnik i autor koncepcije funkcioniranja Čakavskog sabora, 70-ih je godina, a i kasnije, stalno upozoravao kako su ljudi bitni, kako je u njima vrijednost, kako je u njima sadržana bogata tradicija, sve tamo od glagoljaša, od protestanata do danas. “Ako mi utvrdimo da je čakavština u svojim književnim kreacijama opća vrijednost, onda će i sve ono na čemu počiva ta poezija - taj govor, taj život – doći u sasvim drugi odnos: od pasivnog promatrača stvorit će aktivnog sudionika nacionalne kulture.”

To, naravno, vrijedi i za književne, i za likovne, i za glazbene i druge kreativne i stvaralačke djelatnosti.

Mogla bih ovdje citirati još mnoge hrvatske intelektualce koji su već tada, 70-ih godina, kada je Čakavski sabor bio tek na početku puta u realizaciji svoje misije, vidjeli i prognozirali Saboru ono čemu mi danas, ali i svih proteklih 40 godina, svjedočimo: dakle, niz malih sredina koje su, zahvaljujući raznim, više ili manje dugotrajnim i kontinuiranim programima, kulturnim, znanstvenim i drugim, postale prepoznatljive, mnoge su revitalizirane, otvorile su svoja obnovljena vrata ne samo domicilnom stanovništvu već i brojnim posjetiteljima, znanstvenicima, umjetnicima, kulturnim radnicima, turistima, putnicima namjernicima... Roč je takva sredina, Hum je takva sredina, Buzet je takva sredina, Žminj, Labin... kao i mnoge druge u kojima su osnovane katedre Čakavskog sabora, od Istre, Like, Primorja, otoka sve do juga Dalmacije.

Spomenimo nama bliski Međunarodni kiparski simpozij u Dubrovi kraj Labina, susret zborova koji njeguju “istarsku” glazbu “Naš kanat je lip” u Poreču, znanstveno skup “Pazinski memorijal”, književne susrete “Na dragom kamenu” u Raklju, Sabor čakavskoga pjesništva u Žminju... da ne nabrajam dalje.

Prisjetimo se reprezentativne antologijsko-enciklopedijske kolajne “Istra kroz stoljeća” koja je pokrenuta na inicijativu i prema konceptu Zvana Črnje 1979. godine, kojoj je Črnja bio i glavni urednik prvih deset kola (svako kolo ima po 6 knjiga).

A jedan od najvećih projekata Čakavskog sabora “Aleja glagoljaša Roč - Hum” nalazi se upravo na našem području i u izravnoj je vezi s djelovanjem ročke Katedre Čakavskog sabora.

Stoga, zastanimo malo upravo na Roču i Roščini... Kratak presjek kroz 40-godišnju aktivnost Katedre Čakavskog sabora Roč i, s tim u vezi, promjenom duhovnog, pa i fizičkog razvoja samoga gradića i njegove percepcije kao središta bogate kulturno-povijesne baštine, kao okosnice na kojoj se razvija nova kreativnost, novo stvaralaštvo, suvremeno a tako snažno povezano s korijenima, govorit će Vladimir Pernić, idejni začetnik, inicijator, voditelj i realizator brojnih programa tijekom 40-godišnjeg razdoblja izuzetno plodnog djelovanja ročke Katedre.

O *Kajkavskom spravišću*, područjima njegova djelovanja, o dosadašnjim aktivnostima, značajnijim realiziranim projektima te o povezivanju *Kajkavskog spravišća* i *Čakavskog sabora*, izdavačkim i drugim kulturnim prožimanjima od 1973. godine kada u izdanju *Kajkavskog spravišća* izlazi poseban broj *Kaja* – tada časopisa za kulturu i prosvjetu – Zagreb, u potpunosti posvećenog Istri i Čakavskom saboru, pa do naših dana kada svjedočimo novim zajedničkim aktivnostima.... govorit će glavna tajnica *Kajkavskog spravišća*, prevoditeljica i voditeljica Galerije KAJ profesorica Marija Roščić Paro.

Još jedan veliki i raritetni projekt ostvaren u Roču, suradnjom Katedre s prof. Franom Parom jest Ročka glagoljska knjigotiskarska preša i sve što je uz nju vezano, pa tako i Parova knjiga “Nevidljiva tipografija” koja je izašla u izdanju Katedre Roč. Svoj osvrt na taj dio naše zajedničke suradnje dat će osobno naš uvaženi gost mr. Frane Paro, akademski slikar grafičar, najveći znalac povijesti i umijeća knjigotiskarstva i tiskarskih znakova, ekspert za rano tiskarstvo, autor replike Gutenbergove preše.